

Tako veličastne slavnosti slovenski Maribor še ni videl. Ljudske množice je prešinila jugoslovanska misel tako globoko, da iste ne bo mogla več izruvati iz src naših ljudi ne hujskarija in ne kruta sila.

Kako so zmagali Italijani.

(Jugoslovani na Piavi.)

Bivši avstrijski poročnik Mijo Ajvazović, doma iz Dolac-a blizu Travnika v Bosniji, je podal ob koncu meseca oktobra 1918 jugoslovanskemu poslanstvu v Rimu sledeče poročilo (povzeto po „L'Adriatico Jugoslavo“ št. 4 z dne 22. 3. 1919):

„Služil sem pri 50. avstrijski inanterijski diviziji, 100. brigadi. Divizija se je nahajala maja meseca 1918 v postojankah na Piavi onstran vasi Alano in gore Ozok do onstran gore Samuzio. (Imena so povzeta po specialnem avstrijskem vojnem zemljevidu.) Ene 10. majnika je bil naš bosanski polk štev. 1 preložen iz postojank na Monte Madalo, Ozok in Spinuzio v vas Nemeggio (III. bataljon) in Zermen (I. in II. bataljon). Dne 23. majnika nas je obiskal maršal Boroevič, ki je imel nagovor na častnike in izrazil upanje, da bo v kratkem zopet naš polk podal dokaz svoje priznane hrabrosti.“

Temu obisku je takoj sledilo pomnoževanje municije, vezbanje vojaštva, delo se je fotografirane slike, načrte laških postojank in razne brošure, izmed katerih tudi eno, ki je podučila, kako se polastiti plana Velika ofenziva je bila pred durmi.

Častniki češko-slovaške in jugoslovanske narodnosti so takoj začeli premišljevali, kako bi se dalo preprečiti vsak uspeh te avstrijske ofenzive. Bilo nas je 16, ki smo se vsak dan shajali v neki privatni hiši ter natanko proučevali vsako posameznost, ki smo jo mogli dobiti glede postojank, zasedenih od avstro-ogrsko vojske. Zlasti jugoslovanski in češko-slovaški letaki, ki so nam jih metali italijanski ero-plani, so nas podžigali k temu koraku. Letaki nam so naznanjali, da je nemška ofenziva na Francoskem strta, da Amerika vozi v Evropo veliko armado, da se Jugoslovani in Čehoslovaki v Italiji zbirajo, da gredo v boj zoper osrednje velevlasti. Dne 13. junija je moral naš bataljon iti v postojanke. Na predvečer je komandant bataljona, stotnik Popov, zbral okoli sebe častništvo.

Določeno je bilo sledeče: 1. avstrijska ofenziva se začne dne 15. junija in bo segala od gardskega jezera do morja. 2. Glavne točke, kjer se bo skušalo prebiti sovražne vrste, bodo med Asiagom in Primolanom v smeri Vičenca—Padua, potem med M. Grappa in Piavo s ciljem Bassano—Citta della Venezia ter med Monte Tomba in Montello z namenom obkoliti tri dve gori in priti posadki na M. Grappa za hrbet. 3. Čez Piavo se bo šlo na več mestih. 4. Bobneči ogenj se bo začel ob polnoči ali ob 2. uri v jutru. Da pa laška artilerija ne bi ovirala zbiranja avstrijskega vojaštva, bo morala avstrijska artilerija skozi dve uri s plinovimi granatami obstreljevati italijanske postojanke. 5. Naša divizija bi morala zavzeti Monte Meletta in upostaviti zvezo z 20. honvedsko divizijo, ki bi bila med tem zavzela Monte Tomba in se potem sesla na Monte Tallone s 3. bataljonom našega bosansko-hercegovaškega polka št. 1. Obe diviziji bi bili potem nadaljevali prodiranje proti Bassano.

Stotnik Popov nam je razložil najmanjše podrobnosti operacijskega načrta. Vsak bataljon, vsak vod, vodovaja je imel svojo z matematično natančno sijo izdelano nalogo. Jaz sem bil določen za poveljnika oddelka za plen pri našem bataljonu (Sammel-offizier). Kako se naj pleni, zlasti zasebno imetje, je bilo razloženo v posebni brošuri („Sammlung der Beute“). Častniki so se bili v ta namen pripravili z velikimi kovčki, posebni nemški avtomobili so že čakali na plen. Za vsako vrsto plena je bila določena posebna nagrada: za nepoškodovane topove nad 150 mm kalibra 900 K, za topove nižjega kalibra 400 K, za nepokvarjene mitraljeze 80 K itd. Tudi za živila, obleko, obutalo, avtomobile, ki bi se bili dobili, je bila nagrada. Za enega živega Čehoslovaka je bilo obljubljeno 300 K in takojšnji dopust.

Dne 14. junija je bil III. bataljon naše divizije v improviziranih postojankah takoj za I. vrsto, v kateri je stal III. bataljon, II. bataljon bi nam moral slediti med ofenzivo. Od vseh, ki smo se dogovorili, da gremo k Italijanom, se nam je posrečilo samo štirim: poročniku Navara (Čeh), zastavonoši Petrovič (Srb), meni in nekemu podniku (dependente) Navare.

Ze ob 3. uri popoldne smo se napotili proti italijanskim postojankam. Krila nas je nekoliko gosta mežla, drugače bi nas bili opazili. Radi slabega vremena hodili smo širi ure med postojankami. Ob 4. uri zvečer smo dospeli do prvih italijanskih straž. Povedal sem svoje in svojih tovarišev imena najprej nekemu stotniku, in nato nekemu majorju, kar mi je bilo znano. Pri stotniku je bil neki artilerijski častnik, katerega sem opozoril, naj po 11. uri namerjajo ogenj na dolino Alana, kjer se bo zbirala 20. honvedska divizija in nato na vse črte, ker se bodo pravno v tistem času storile najvažnejše priprave za ofenzivo.

Res, Italijani so pričakovali ofenzivo, pa niti niti niso o njeni moči, niti kje se bo začela in niti verjeti niso hoteli, da se bo začela že v nekaj urah. Naša poročila so napisali na oboje pole. Razposlali so brzojave na več vojaških poveljstev in se pripravili, da sprejemo avstrijski napad. Proti 11. uri po

noči so začeli obstreljevati avstrijske postojanke, kakor smo jim mi to nasvetovali. Vjetniki in begunci so nam pozneje pravili, kak velikanski uspeh da je imela ta kanonada.

Po 10. uri zvečer so nas poslali k 50. diviziji 4. armade. Vprašani po vzroku našega bega, smo odgovorili „iz političnih motivov.“ Pokazal sem od Trumbiča in Kujundžića podpisano jugoslovansko proklamacijo, v kateri se je poročalo, kako se čehoslovaški in jugoslovanski vojniki v Italiji bojujejo proti Nemcem in Madžarom ter sem posebej povdral, da sem bežal zato, da oškodujem avstrijsko ofenzivo in se pridružim svojim bratom.

Majord višjega poveljstva, s katerim sem govoril, nas je najbolje sprejel, toda tudi on ni verjel, da bi se ofenziva začela tako kmalu. Ko smo mu povedali, da so Avstrijci že porazdelili rezerve za tri dni, da so vse priprave za napad že gotove, da je vse vojaštvo že na svojem mestu, kjer se bo bojevalo in da so že vsi poveljniki prišli v obližje I. bojne črte — začel je verjeti. Povedal sem majorju, kolikor sem izvedel od stotnika Popova ter sem mu do pičice vse pokazal na posebnem zemljevidu, kolikor sem videl na lastne oči in smo si jaz in tovariši zapomnili. Povdarjam, da so tudi te naše podatke zabeležili in da se je pri tem pisalo na dolgo in široko. V slučaju potrebe sem pripravljen povedati na drobno, kakšni so bili dotični naši podatki in kako so naši naše nasvete dobrohotno sprejeli in kar najzvestejše izvedli. Morebiti bi bili Italijani brez naših obvestil doživeli drugi veliki poraz, drugi Tolmin.

Tako poročnik Mijo Ajvazović. O Jugoslovanih, ki so v drugih odsekih piavske črte na predvečer nameravane ofenzive Italijanom prinesli obvestila največje važnosti, tukaj ni niti govora. Imamo še veliko listin, ki dokazujejo, kaj so storili Jugoslovani, da bi ovirali avstrijsko ofenzivo na Piavi, toda najkrajši in najbolj prepričevalen dokaz pa je uradno poročilo od dne 28. julija 1918, v katerem je general Boroevič lakonično poročal, da se imajo Italijani največ zahvaliti za svoj uspeh izdajstvu Jugoslovancem, ki so se borili v avstrijski vojski. In za plačilo nam hočejo sedaj Italijani ugrabiti naše kraje! Kje je pravica?!

Za naše ljudi.

Sedaj mrgoli med našim ljudstvom toliko raznih apostolov, raznovrstnih časopisov, da naše ljudstvo mnogokrat res ne more prav razločiti, kar je naše in kar ni. Med kmete prihajajo rdečkarji, ki tji po vodstvom židov, prihajajo razne druge »demokratske« stranke, ki pa so le tako dolgo prijateljece kmets in delavca, dokler rabijo njegove glasove Socialdemokratske in liberalne stranke ne stojijo na načelih krščanstva, temveč že komaj čakajo, da bi mogle uveljaviti svoj protikrščanski program: ločiti cerkev od države, vreči sv. razpelo iz cel in povsod v javnem življenju strnoglavit krščanstvo ob tla. To stoji! Vse politične stranke in organizacije, ki so pred vojno bile ali socialdemokratske, liberalne ali svobododomelne ter so si sedaj radi lepšega nadjale naslov »demokratske« ali kaj takega, so več ali manj podružnice velike svetovne organizacije brezverstva. »Narodnost«, »demokratizem«, »skrb za kmets in delavca«, vse to je le maska ali krinka, pod katero skrivajo svoje bistvo in svoj pravi namen, ko hodijo med ljudstvo. Mi stojimo na stališču, da bo troimenemu jugoslovanskemu rodu le tedaj zagotovljen obstoj, če bo ostal zvest krščanstvu. Narod, ki zgubila vero svojih očetov, bo propadel, če tudi mu »rodoljubci« in »narodnjaki« pri polnih časih rojnega vinca napivajo in proslavljajo njegovo svobodo.

Zatorej slovensko ljudstvo, slovenski kmet, slovenski uradnik, slovenski delavec, slovenski obrtnik izogibaj se onih, ki te hočejo na tihem ali javno odtujiti krščanstvu. Da pa boste vedeli ločiti zdravo zrno od nezdravega vam pokažemo, kar je naše.

Naša politična organizacija za vse slovenske pokrajine je Vseslovenska ljudska stranka (VSL). Njene podorganizacije so ali SLS, ali Kmečka Zveza (SKZ). Poleg tega še imamo celo v isto okrajnih in krajevnih katoliških narodnih društev ter okrajne in krajeve odbore SKZ. Naši pristasi naj gredo le na take shode, zborovanja drugih strank niso za nas.

Naša nepolitična organizacija je Slovensko krščansko socialna zveza, v kateri so združena bralna, izobraževalna društva ter mladinske zveze.

Naša delavska organizacija je Jugoslovanska strokovna zveza v Ljubljani.

Naši politični časopisi so: »Straža«, »Slov. Gospodar«, »Male Novice«, »Slovenec«, »Večerni list«, »Domoljub«, »Naša moč«, »Mir«, »Dolenjske Novice«. To so listi, ki jih lahko vzame vsak katoliško naroden Slovenec v roke, jih širi in agitira za njih napredek.

Mi stojimo odločno na stališču, da v strankarskem gibanju ne sme priti do osebnih bojev,

ne do ostudnega blatenja in napadanja. Strankarski boji naj se vršijo v mejah poštenosti. Posebno pri nas na meji se moramo vzdržati kvarnih strankarskih bojev in razprtij. Radi tega je izdajalec našega rodu vsak, ki iz samega strankarskega samoljublja ruje in vrta tudi na jezikovni meji proti naši stranki, česaravno mu je dobro znano, da je bila naša stranka edina, ki je v resnih in težkih časih naše obmejno ljudstvo organizirala v boj proti narodnim nasprotnikom.

Italija — brezmejna v svoji pohlepnosti.

Brezmejni pohlep zemljelačnega Italijana je bil povod za predsednika Wilsona, da je v posebni spomenici javnosti obrazložil, da so italijanske zahteve pretirane, docela neopravičene ter da Dalmacije in Reke ne more priznati Italijanom. Italijanski zastopniki v Parizu so nato pričeli igrati komedijo, kakor je to sploh pri Italijanih navada. Ko se je nekdanja avstro-ogrsko armada umaknila z ozemlja, na katerem je Italijane opetovano pretepla, so italijanski vojniki nastopali v ulogi zmagovalcev ter so z vojaško močjo zasedli prazno ozemlje.

To je bila komedijska zasedba dežele, v kateri ni bilo sovražnika. Komedijanti pa niso samo italijanski vojniki, marveč tudi laški državniki. Ko so uvideli, da proti Wilsonu v Parizu ne morejo uspeti, so zapustili za nekaj časa Pariz, čes. treba je sklicati italijanski parlament in vprašati italijansko ljudstvo, kako ono sodi. Da pa bo to ljudstvo sodilo tako, kakor želi italijanska vlada, zato že skrbi ministriški predsednik Orlando. Na svojem potu iz Pariza skozi Italijo v Rim je vseposodi nastopil kot največji hujšak. V Genovi je rekel, da bo Italija kljubovala vsemu svetu, Italija ne more poginiti v sramoti. Slično in še arše je hujškal v Rimu. Tamkaj je naravnost podžigal ljudstvo za novo vojno. Po štiriletnih nepopisnih žrtvah, tako je rekel Orlando, stojimo sedaj morebiti pred novimi žrtvami. Italija je v tem trenutku pripravljena. Italija je sedaj večja, kakor meseca maja 1915. Da bodo te nesramne hujskarije pri zapeljanem ljudstvu zalegle, je gotovo in že naprej je sigurno, da bo italijanska zbornica, ki se je sestala dne 29. aprila, pritrdila Orlandovi požrešni politiki. S tem cela reč ne bo spremenjena: odvzete slovenske in hrvatske zemlje je in ostane rop in če to sklene italijanski parlament, je s tem le samo povečano število roparjev. Tako sodi ves omikani svet in tako bo tudi sodil Wilson, ko se bo Orlando vrnil v Pariz ter prinesel s seboj sklep italijanske zbornice. Naj Italijani še toliko kričijo ter rožljajo z orožjem, omikani svet bo ostal miren, ker pozna italijanske pajace.

Ureditvev prometa s kvasom.

Od 1. maja naprej se bo nakazoval kvas v mariborskem okraju trgovinam, ki so spodaj naštet. Vsaka trgovina dobi gotovo tedensko množino, ki je označena v kilogramih v oklepaju. Droge trgovine ne dobijo več kvasu. Pritožbe radi nepravilnega razdeljevanja ali radi premajhne množine naj se dpošljejo okrajnemu glavarstvu. Cena kvasu je 13 kron za trgovce pri tovarni, 16 kron za nadrobno prodajo. Seznam trgovin: 1. Povoden Franc, Ribnica Brezno (10). Oder Ivan, Sv. Lovrenc (30). 3. Pečnik Alojz, Selnica ob Dr. (30). 4. Fikfak J., Mar. Poččava (5). 5. Oder Cecilija, Rala (20). 6. Sernc Mihel, Ruše (25). 7. Zemljic Franc, Limbuš (15). 8. Mulec Franc, Studenci (40). 9. Marko Adalbert, Pobrežje (30). 10. Kostajnski Mar., Sv. Martin pri Vbg. (10). 11. Horvat Mar., Pobrežje (10). 12. Ograh Rezi, Sv. Peter (10). 13. Razdelilnica Lajtersberg Krčevina (25). 14. Pol Hans, Maribor (20). 15. Smonik Maks, Svečina (5). 16. Rojko Konrad, Zg. Sv. Kungota (15). 17. Plevnik Marija, St. III v Slov. goricah (25). 18. Hakl Spilje (15). 19. Hamer Alojzija, Ceršak (10). 20. Kranjc Josef, Sv. Barbara (10). 21. Škerlec, Sv. Benedikt (15). 22. Verglez J., Sv. Jurij v Slov. goricah (10). 23. Arnaš, Sv. Jakob (10). 24. Heidekaj, Sv. Lenart (15). 25. Dimnik M., Sv. Lenart (15). 26. Lorber J., Sv. Rupert (10). 27. Čaus Teodizija, Sv. Trojica (15). 28. Tabak Franc, Sv. Anton (10). 29. Baumgartner, Sv. Marjeta ob Pesnici (15). 30. Polojnko Franc, Slivnica (10). 31. Böhm, Fram (5). 32. Kodrič Ivan, Fram (10). 33. Šijanec Andrej, Račje (10). 34. Novak Franc, Počava (5). 35. Macun Anton, Sv. Marjeta ob Dravici (5). 36. Lebe Ivan, Pivola (5). 37. Ravnjak Albert, Dobrovoce (5). 38. Tišler filijalka, Pragersko (15). 39. Sicherl Egelbert, Sp. Poljskava (5). 40. Urašek Franc, Zgor. Poljskava (5). 41. Pinter Anton, Slov. Bistrica (15). 42. Omerzu Danijel, Slov. Bistrica (15). 43. Krošelj Ivan, Laporje (5). 44. Vošnjak Franc, Sp. Poljskane (20). 45. Vorša, Sv. Martin na Poh. (8). 46. Košorok, Makole (5). 47.